

Λεωνίδας Βατικιώτης

Προϋπολογισμός με οδηγό το Πρόγραμμα

Σύγκλισης

Υπάρχει ένα χαρακτηριστικό, που όπως λέγεται είναι κοινό, σε όλους τους προϋπολογισμούς από τη δεκαετία του '50 ως το 1990. Ότι καταστρώνονταν για να μην εφαρμοστούν. Πράγματι,

οι αποκλίσεις που εμφάνιζαν οι οικονομικοί απολογισμοί κάθε έτους σε σχέση με τις προβλέψεις που είχαν αποφασιστεί ένα χρόνο πριν, ήταν τόσο σοβαρές, που υπονόμευαν τη σημασία των ετήσιων προϋπο-

---

Ο Λεωνίδας Βατικιώτης είναι οικονομολόγος.

λογισμών ως γνώμονα του κράτους για την πολιτική που θα ακολουθήσει.

Η παράδοση αυτή έσπασε επί Νέας Δημοκρατίας πριν πέντε χρόνια. Την εποχή που οι εξαγγελίες για «αποδυνάμωση του κράτους» «μείωση του ρόλου του» κ.λπ. προετοιμάζουν την απογύμνωση του ελληνικού κράτους απ' όποια ψήγματα κοινωνικής πολιτικής είχε, οι κρατικοί προϋπολογισμοί αρχίζουν να αποκτούν τη σιδερένια πυγμή και τη φερεγγυότητα που αριάζει σε ένα εργαλείο κοινωνικών συμμαχιών και ανάπτυξης του κεφαλαίου.

Η πλήρης συμβατότητα λοιπόν των τελικών αποτελεσμάτων ως προς τις προβλέψεις δεν έλειψε ούτε από τον προϋπολογισμό του 1995· παρείχε έτσι το ΠΑΣΟΚ και τις αναγκαίες εγγυήσεις στην ολιγαρχία πως θα πραγματοποιήσει ότι εξαγγείλει. Ότι δεν πρόκειται δηλαδή να προβεί σε παραχωρήσεις προς τους εργαζόμενους πέραν των ανεκτών ορίων.

Έτσι, κατά το 1995, η πορεία των εσόδων, των δαπανών, του πρωτογενούς πλεονάσματος και των Δημόσιων Επενδύσεων άγγιξε τους στόχους που είχαν τεθεί. Το μεγαλύτερο επίτευγμα όμως της κρατικής οικονομικής πολιτικής τον προηγούμενο χρόνο ήταν η μείωση του πληθωρισμού μετά από 22 χρόνια σε μονοψήφια ποσοστά. Εξέλιξη ιδιαίτερα σημαντική, αν δούμε τόσο τις αιτίες που τροφοδότησαν την έκρηξη του στην προηγούμενη δεκαετία, όσο και τα όπλα που χρησιμοποιήθηκαν για την επιβράδυνση των ποσοστών αύξησης του τα τελευταία πέντε χρόνια. Συντομότατα, αν η έκρηξη του πληθωρισμού σηματοδότησε την κρίση υπερσυσσώρευσης του ελληνικού καπιταλισμού αποτελώντας βαλβίδα ασφαλείας και εργαλείο υπέρβασής της, η μείωση του πληθωρισμού καθώς και η λεγόμενη δημοσιονομική σταθεροποίηση σηματοδοτεί πλέον την έξοδο απ'

αυτή την κρίση μέσω της δραματικής επιδείνωσης της σχέσης κεφαλαίου-εργασίας εις βάρος του δεύτερου σκέλους. Αυτή είναι η αναντικατάστατη συμβολή της κρατικής οικονομικής πολιτικής και η σημασία των κεντρικών μέσων ρύθμισης.

Με τις καλύτερες λοιπόν συστάσεις, έχοντας κατορθώσει το ακατόρθωτο, το οικονομικό επιτελείο της κυβέρνησης έθεσε τους στόχους του προϋπολογισμού για το 1996. Όπως είπε ο αρμόδιος υπουργός Αλέκος Παπαδόπουλος, τρεις είναι αυτοί οι βασικοί του στόχοι.

Πρώτο, η συγκράτηση των καταναλωτικών δαπανών.

Δεύτερο, η δημιουργία πρωτογενούς πλεονάσματος ύψους 893,5 δις δραχμών (ή 3,2% του ΑΕΠ), έναντι 661 δις δραχμών (ή 2,6% του ΑΕΠ) που επιτεύχθηκε το 1995.

Τρίτο, ο περιορισμός των καθαρών δανεισικών αναγκών του Δημοσίου σε 2.462 δις δραχμές (ή 8,7% του ΑΕΠ), έναντι 2.638 δις δραχμών (ή 10,2% του ΑΕΠ) το 1995.

Μια προσεκτική εξέταση όμως των μεγεθών του προϋπολογισμού δείχνει και έναν άλλο βασικότατο στόχο, πηγή μάλιστα των προαναφερόμενων. Είναι η αύξηση των εσόδων.

Πράγματι, τα έσοδα του τακτικού προϋπολογισμού το 1996 θα φτάσουν τα 7.710 δις δραχμές, θα είναι δηλαδή αυξημένα κατά 13,6% σε σχέση με τον προηγούμενο χρόνο. Το μεγαλύτερο μέρος των 925 δις επιπλέον θα προέλθουν από τη φορολογία των εργαζομένων, είτε άμεσα είτε έμμεσα. Συγκεκριμένα, 625 δις περισσότερα αναμένεται να προέλθουν από «τη φυσιολογική αύξηση των εσόδων, εκείνων που επηρεάζονται από τη μεταβολή του ονομαστικού ΑΕΠ», γράφεται στην εισηγητική έκθεση του Υπουργείου Οικονομικών. Αυτή η μακροσκελέστατη περιγραφή κάλλιστα θα μπορούσε να αντικατασταθεί

από την κατηγορία «έσοδα λόγω μη τιμαριθμοποίησης», καθώς αποκλειστική πηγή εσόδων είναι οι πεπαλαιωμένες φορολογικές κλίμακες, που θα φορολογήσουν τις πενιχρές αυξήσεις σαν να αντιστοιχούν σε (υψηλότερα) εισόδημα προηγούμενων χρόνων.

Πέρα απ' αυτή την προκλητική μορφή φορολογικής ληλασίας, 140 δις θα προέλθουν από τις τιμαριθμικές αναπροσαρμογές που θα γίνουν στις λινακές τιμές και τους ειδικούς φόρους κατανάλωσης καπνού, καυσίμων και ποτών.

Δηλαδή, τουλάχιστον 765 δις από τα 925 των νέων φόρων θα προέλθουν από τους μισθωτούς, βαθαίνοντας έτσι την ταξικότητα του φορολογικού συστήματος. Αυτή η εξέλιξη γίνεται εμφανής βλέποντας και τη σχέση άμεσων και έμμεσων φόρων. Τα έσοδα από τους πρώτους αναμένεται να φτάσουν τα 2.415 δις δραχμές, να αυξηθούν δηλαδή κατά 10,8%. Η αύξηση είναι πολύ μεγαλύτερη στους έμμεσους φόρους. Εκτιμάται ότι το 1996 θα ανέλθουν στα 4.466 δις, θα είναι έτσι αυξημένοι κατά 15,3%.

Το ίδιο αποκαλυπτική είναι η πρόβλεψη για το φόρο εισοδήματος που θα πληρώσουν φυσικά και νομικά πρόσωπα. Τα μεν φυσικά πρόσωπα θα καταβάλλουν 1.018 δις δραχμές, ποσό αυξημένο κατά 17,4% σε σχέση με το 1995. Τα νομικά πρόσωπα, δηλαδή επιχειρήσεις κάθε είδους και μεγέθους, θα πληρώσουν 580 δις, σχεδόν το μισό ποσό απ' όσο θα καταβάλλουν οι εταιρίες.

Οι δαπάνες του Τακτικού Προϋπολογισμού, περιλαμβανομένου και του αποθεματικού, προβλέπεται να φτάσουν τα 9.571,9 δις δραχμές και είναι αυξημένες σε σχέση με το 1995 κατά 3,2%, ουσιαστικά δηλαδή παρέμειναν στάσιμες.

Οι πιστώσεις για το Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων αντίθετα θα είναι αυξημένες σε σχέση με το 1995 κατά 20% και θα

φτάσουν τα 1.200 δις δραχμές. Οι δαπάνες του Π.Δ.Ε., που όπως αναφέρει το Υπουργείο «ενισχύουν αποφασιστικά την ανταγωνιστικότητα της ελληνικής οικονομίας», χωρίζονται σε δύο τμήματα. Το ένα περιλαμβάνει έργα που συγχρηματοδοτούνται από προγράμματα της Ε.Ε. και άλλων διεθνών οργανισμών και το δεύτερο μέρος περιλαμβάνει έργα που χρηματοδοτούνται μόνο από εθνικούς πόρους.

Προκειμένου λοιπόν να ανοίξουν οι πολυδιαφημισμένοι κρουνοί των Βρυξελλών, θα καταβληθούν από τον τακτικό προϋπολογισμό 900 δις δραχμές. Ποσό που αντιστοιχεί αριθμητικά στο σύνολο σχεδόν των επιπλέον φόρων που καλούνται να πληρώσουν οι εργαζόμενοι το 1996, αποδεικνύοντας ότι οι χρηματοδοτήσεις του Δεύτερου Κοινοτικού Πλαίσιου Στήριξης δε μας έρχονται και τόσο φτηνά, όπως προβάλλεται. Κι αν τα έργα του πρώτου χρηματοδοτικού πακέτου ανταποκρίθηκαν και σε κάποιες λαϊκές ανάγκες, κριτήριο πλέον για τη χρηματοδότησή τους είναι το κατά πόσο θα εντάσσονται και θα στηρίξουν το στρατηγικό σχεδιασμό της ελληνικής και ευρωπαϊκής ολιγαρχίας για τα επόμενα χρόνια.

Από το Π.Δ.Ε. επίσης και τις Δαπάνες του Τακτικού Προϋπολογισμού πρόκειται να χρηματοδοτηθούν έργα που λόγω του μεγέθους τους έχουν γίνει πεδίο άγριου ανταγωνισμού ανάμεσα σε τμήματα του κεφαλαίου. Μεταξύ αυτών είναι το πρόγραμμα «ΚΛΕΙΣΘΕΝΗΣ», που αφορά τον εκσυγχρονισμό της Δημόσιας Διοίκησης, το Εθνικό Κτηματολόγιο, το Φράγμα του Εύηνου, τη μηχανογράφηση του Πληροφοριακού Συστήματος «Σένγκεν» κ.λπ.

Σημαντική θέση στις κρατικές χρηματοδοτήσεις έχουν και οι άμεσες επιδοτήσεις που δίνονται στο κεφάλαιο μέσω των ανα-

πτυξιακών νόμων. Το 1995 οι ενισχύσεις αυτής της μορφής στο κεφάλαιο ξεπέρασαν τα 235 δις δραχμές.

Με αυτή τη γενική περιγραφή των κατευθύνσεων των κρατικών δαπανών γίνεται φανερό ότι η ταξικότητα του προϋπολογισμού δεν πηγάζει κυρίως από τη μηδενική αύξησή τους, όσο από το τι έργα, τι πολιτικές έρχονται να στηρίξουν. Όσο περισσότερο αποκλειστικός χρηματοδότης του κράτους γίνονται οι μισθωτοί, τόσο περισσότερο περικόπτονται οι κοινωνικές δαπάνες, τόσο περισσότερο οξύνεται ο ταξικός χαρακτήρας των κρατικών ενισχύσεων, στηρίζοντας με κάθε τρόπο την κεφαλαιοκρατική κερδοφορία.

Απέναντι σ' αυτή τη σαφή τάση είναι όχι μόνο πολιτικά καταστρεπτικές αλλά και άστοχες οι κριτικές απέναντι στον προϋπολογισμό, που εστιάζονται στο ότι «στερείται αναπτυξιακής προοπτικής» ή «παροσιάζει αναπτυξιακό έλλειμμα».

Ενώ όμως περίσσεψαν οι «όρκοι πίστης» στην ανάπτυξη, «σιγή ιχθύος» τηρή-

θηκε σε ό,τι αφορά τις ευθύνες των κριτηρίων σύγκλισης του Μάαστριχτ στην πολυετή λιτότητα που έχει κηρυχτεί, όταν μάλιστα από τα πλέον επίσημα χείλη διαμηνύεται ότι το Πρόγραμμα Σύγκλισης της ελληνικής οικονομίας, που θα οδηγήσει την ολιγαρχία στην Οικονομική και Νομισματική Ένωση αποτελεί το «Οικονομικό Σύνταγμα» της χώρας, τον αυτόματο πιλότο για την οικονομική πολιτική που εφαρμόζεται.

Υπάρχει ωστόσο και μια αισιόδοξη πλευρά, που κινείται σ' αντίθετη κατεύθυνση απ' αυτή που προδιαγράφουν οι «κρατούντες» με τον προϋπολογισμό και το Πρόγραμμα Σύγκλισης. Είναι οι απρόβλεπτες διάρκειες και δυναμικές κινητοποιήσεις των εργαζομένων στη Γαλλία, που απέδειξαν ότι όχι μόνο είναι δυνατό να υπάρξει αγωνιστική αντίδραση στα αντιλαϊκά μέτρα που παίρνονται με πρόσημα να «εξυγιανθούν» τα δημόσια οικονομικά, αλλά και ότι οι εργαζόμενοι κατανοούν πλέον τις συνέπειες της ευρωπαϊκής ενοποίησης και μπορούν να αντιπαρατεθούν σ' αυτές αγωνιστικά.